

Підходи до створення звітності у форматі iXBRL: переваги та недоліки

Тема впровадження таксономії МСФЗ та подання фінансової звітності у форматі iXBRL стала однією з найактуальніших останнім часом. Існує багато матеріалів, доступних на офіційному сайті frs.gov.ua та інших, щодо цього процесу, але все ж таки питань залишається багато.

У цій статті ми оглянемо основні підходи до створення звітності із застосуванням таксономії МСФЗ у форматі iXBRL та найбільш актуальні питання, пов'язані зі створенням iXBRL-файлу.

Але спочатку розглянемо, що таке таксономія та iXBRL.

Анна Парокінна,

директорка відділу аудиту, керівниця групи консультаційних послуг із бухгалтерського обліку, PwC Україна

Ілля Таран,

директор, член групи консультаційних послуг із бухгалтерського обліку в Центральній та Східній Європі, PwC Україна

ТАКСОНОМІЯ МСФЗ ТА iXBRL

Важливим поняттям для розуміння є таксономія — набір описів вимог до даних, що сформовані за певними правилами. Таксономія МСФЗ забезпечує ієрархічну структуру, яка використовується для класифікації фінансової інформації та є важливою для структурованої електронної звітності. Таксономія МСФЗ відображає вимоги до подання та розкриття інформації згідно з МСФЗ. Крім того, у таксономії містяться елементи розкриття інформації, які не вимагаються спеціально МСФЗ, але зазвичай розкриваються на практиці.

Таксономія МСФЗ покращує зв'язок між компаніями, що складають фінансову звітність, та користувачами фінансової звітності за МСФЗ. Компанії, що готують фінансову звітність за МСФЗ, можуть використовувати елементи таксономії МСФЗ для позначення необхідних рядків основних форм звітності (звіт про фінансовий стан, звіт про сукупний дохід, звіт про капітал та звіт про рух грошових коштів) та розкриття інформації, роблячи їх більш доступними для користувачів електронних звітів.

Оскільки МСФЗ не регламентують чітко форми звітності, компанії, що звітують за МСФЗ, могли використовувати довільні форми подання основних форм звітності та приміток. Хоча в Україні практика склалася таким чином, що багато компаній, звітуючи за МСФЗ, застосовувало форми звітності, затверджені наказом МФУ від 07.02.2013 № 73, утім, були й компанії, які використовували довільний формат звітності.

The eXtensible Business Reporting Language (XBRL) — це мова розмітки даних, що дозволяє передавати фінансову чи іншу інформацію в структурованому вигляді. XBRL використовують для наведення та надання звітності, складеної із застосуванням таксономії за МСФЗ. Технічні файли таксономії МСФЗ можна завантажувати та переглядати за допомогою програмного забезпечення та інструментів із підтримкою XBRL. Формат у своїй основі має мову XML, розширену через специфікації, які дозволяють зробити фокус на економічній суті переданої інформації. Дані специфікації розроблені міжнародним некомерційним консорціумом XBRL International.

iXBRL — це технологія, яка забезпечує механізм вбудовування тегів XBRL у документи HTML. Це дозволяє отримати переваги відмічених (протегованих) XBRL-даних у поєднанні зі зручною для людського читання презентацією звіту.

iXBRL-документ — це єдиний документ, який поєднує в собі структуровані дані, що читаються комп'ютером, із доступною для людського читання презентацією звіту компанії, використовуючи стандарт Inline XBRL.

Таксономії можна розділити на два типи.

- 1. Закрита таксономія** — компанія, що звітує, не вносить змін у таксономії, усі форми звітів жорстко визначені регулятором. Приклади: це таксономії європейських регуляторів (FINREP, COREP).
- 2. Відкрита таксономія** — компанія, що звітує, може доповнювати таксономію, якщо економічний показник, що міститься в її звітності, не описаний в оригінальній таксономії. Приклад: таксономія Комісії з цінних паперів США для подання даних у системі EGDGAR.

Особливість відкритої таксономії в тому, що вона дозволяє створювати розширення та додавати додаткові специфічні для компанії рядки, які можуть підтягуватися до основного рядка, наявного в таксономії.

ПРИКЛАД 1

Таксономія МСФЗ не містить рядка у звіті про фінансовий стан для «Активів із права користування», що можуть бути показані окремим рядком у цьому звіті згідно з МСФЗ 16 «Оренда». Розширювана таксономія дозволяє компанії створити додатковий рядок «Активи з права користування» безпосередньо в таксономії через додавання розширення до основного рядка «Основні засоби», проте в XBRL-файлі він усе-таки буде відображатись як окремий рядок «Активи з права користування».

У закритій таксономії в цьому випадку компанія має обирати лише з наявних рядків та муситиме тегувати рядок «Активи з права користування» до найбільш наближеного рядка, наприклад, «Основні засоби». У такому разі рядок «Активи з права користування» в iXBRL-файлі не буде відображено окремо.

В Україні для складання звітності у форматі iXBRL було розроблено власну таксономію UA XBRL МСФЗ на основі таксономії МСФЗ. Цю таксономію затверджує та публікує Мінфін з урахуванням розширень (порівняно з таксономією МСФЗ), унесених іншими регуляторами (зокрема, Нацбанком та НКЦПФР). Однак, окрім розширень, унесених до таксономії регуляторами, компанії не матимуть змоги додавати власні розширення та мають користуватися лише наявним набором рядків, отже, таксономія UA XBRL МСФЗ фактично закрита.

ПІДХОДИ ДО СТВОРЕННЯ ЗВІТНОСТІ У ФОРМАТІ iXBRL

Переходимо до питань щодо створення iXBRL-файлів. На цей час існує два основні підходи до застосування таксономії UA XBRL МСФЗ та створення iXBRL-файлів:

- підхід, що базується на заповненні стандартних таблиць;
- підхід, що базується на тегуванні вже підготовленої фінансової звітності.

Ці підходи є принципово різними з точки зору процесу підготовки та вимагають різного програмного забезпечення.

Підхід створення файлу iXBRL, що базується на заповненні стандартних таблиць

Суть

Для того щоби зрозуміти, як працює цей підхід, можна подивитися XBRL-інструмент на сайті report.frs.gov.ua. По суті, це ручне заповнення тієї інформації, яка підлягає розкриттю згідно з вимогами МСФЗ, у розробленій проформі фінансової звітності. Проформа є фіксованою, та її неможливо змінити.

Такий підхід застосовується також у деяких інших країнах, що використовують закритий тип таксономії, наприклад європейськими регуляторами фінансових компаній COREP та FINREP.

Підготовка файлу XBRL для європейських регуляторів фінансових компаній (COREP та FINREP) відбувається схожим чином, і також є можливість безкоштовно конвертувати заповнену інформацію у файлі Excel у формат XBRL.

Переваги та недоліки

Цей підхід простий у застосуванні для компаній, які мають обмежену типологію господарських операцій (наприклад, закупівля та продаж товарів, нескладне виробництво, обмежена кількість простих фінансових інструментів). Водночас для компаній, які мають широкий спектр різних операцій та специфічний формат розкриття, до якого вже звикли користувачі фінансової звітності, цей підхід може викликати чимало проблем. Але головне, що МСФЗ — це стандарти, які базуються на принципах, і вимоги до подання та розкриття інформації в МСФЗ не є вичерпними. Іноді для дотримання МСФЗ загалом може бути необхідно розкрити інформацію, яка прямо в жодному стандарті не передбачена. Зробити це в межах стандартних звітних форм не завжди буде можливо.

Особливо незручним цей підхід може виявитися для компаній, які надають свою фінансову звітність зовнішнім користувачам, таким як банки, інші кредитори та інвестори. Головна незручність полягає в тому, що фінансова звітність, створена у форматі iXBRL, є, по суті, звітністю за МСФЗ, а оскільки в одній компанії не може бути двох різних МСФЗ-звітностей, то звичайну презентацію, яку використовувала компанія раніше, доведеться змінювати і в багатьох випадках може виявитися, що ці зміни суттєві. У свою чергу, це викликає необхідність коригувати також інформацію за попередній період із відповідним розкриттям та додаванням інформації на третю звітну дату до звіту про фінансовий стан, а також можливим переподанням звітності до податкових органів.

Підхід створення файлу iXBRL, що базується на тегуванні

Суть

Для того щоби зрозуміти суть цього процесу, необхідно зрозуміти термінологію тих понять, які використовує цей підхід. Отже, тегування — це процес присвоєння тегів до певних цифр у фінансовій звітності.

У свою чергу, тег — це елемент таксономії, що містить широкий спектр машиночитабельної інформації про певний факт. Тобто, якщо цифра у фінансовій звітності у звичному форматі має тег, відповідно, вона буде відображатись і в iXBRL-файлі разом із додатковою інформацією (наприклад, чи є сума

від'ємною або додатною, скільки десяткових знаків вона містить, у якій валюті відображається, якого періоду стосується тощо).

Саме такий підхід, як правило, застосовують для подання фінансової звітності за МСФЗ у форматі iXBRL у розвинених країнах. Наприклад, у США він застосовується вже багато років для подання звітності Комісії з цінних паперів іноземними емітентами, які звітують за МСФЗ, а в країнах Євросоюзу починає використовуватися зі звітності за 2020 рік для звітування за правилами ESEF (European Single Electronic Format — Європейський єдиний електронний формат).

Переваги та недоліки

Основна перевага цього підходу до формування iXBRL-файлу в тому, що він дозволяє компанії врахувати особливості та специфіку її операцій. І, крім того, деякі програмні продукти, які підтримують функцію тегування, можуть дозволити зробити тегінг фінансової звітності один раз і використовувати його надалі для звітностей за наступні роки з необхідними оновленнями.

Процес присвоєння тегу достатньо простий, якщо існує пряма зіставність між рядком фінансової звітності та рядком таксономії. Проте час від часу виникають труднощі, оскільки таксономія та розкриті рядки фінансової звітності можуть не збігатися. З одного боку, необхідно застосувати судження для того, щоби проставити тег, з другого боку, саме в таких випадках і відчуваються переваги використання підходу, що базується на тегуванні, оскільки немає необхідності змінювати презентацію у фінансовій звітності.

Такі судження щодо тегування мають ґрунтуватися на знаннях МСФЗ та розумінні структури таксономії. Доречною буде також документація таких суджень, а саме внесення в окремий блок облікової політики або методології обліку основних питань презентації фінансової звітності із застосуванням таксономії.

ПРИКЛАД 2

Якщо у фінансовій звітності є рядки «Основні засоби» та «Незавершені капітальні інвестиції», способом тегування обидва ці рядки можуть мати тег «Основні засоби» та відповідним чином відобразитися в iXBRL-файлі в рядку «Основні засоби», а у фінансовій звітності бути й надалі презентовані як два рядки: «Основні засоби» та «Незавершені капітальні інвестиції». Так само й рядок «Активи з права користування», якщо він був презентований в окремому рядку в попередній звітності за 2019 рік (а також за 2018-й, якщо компанія достроково застосувала МСФЗ 16), для цілей створення iXBRL-файлу може мати тег «Основні засоби» і також відобразитися в iXBRL-файлі в рядку «Основні засоби» без змін презентації у фінансовій звітності.

ВИСНОВКИ

Проаналізовані вище підходи до складання iXBRL-файлу — на базі заповнення проформи таблиць та на базі тегування — є різними з точки зору процесу, але дають один і той самий результат — iXBRL-файл, що є основним і необхідним. Залежно від типу компанії, специфіки її господарської діяльності та характеру і складності її господарських операцій тегування може бути простим рішенням складних проблем презентації фінансової звітності. Вибираючи спосіб створення iXBRL-файлу, компаніям необхідно враховувати також потреби користувачів фінансової звітності, якими можуть бути не тільки регулятори та державні органи, а й інвестори, акціонери, кредитори та інші. Застосування того чи іншого підходу має бути аргументоване сукупністю зазначених вище факторів.

